

Веб-сторінки курсу:

<https://do.kart.edu.ua/course/index.php?categoryid=342>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://zakon.rada.gov.ua/>,
<http://www.dsns.gov.ua/>, <http://dsp.gov.ua/>,
<http://uazakon.com/>, <http://www.nau.ua>.

Забезпечення безпеки праці людини на виробництві є однією з актуальних проблем, які характерні для громадського життя України в сучасний період. Травми і нещасні випадки на виробництві означають фізичні страждання і часто смерть людей, а також тягнуть за собою величезні економічні втрати. Сучасні умови організації праці вимагають іншого підходу до вирішення проблем щодо соціальних та економічних гарантій охорони праці. Вивчаючи цей курс, студенти не тільки вивчать основні законодавчі документи з охорони праці та проблеми демографії в Україні, а також навчатися визначати продуктивності праці, проводити оцінку затрат на охорону праці, визначати ефективність заходів і засобів профілактики виробничого травматизму і професійних захворювань, розробляти порядок фінансування на охорону праці, оцінку соціальної та соціальноекономічної ефективності охорони праці.

Курс має на меті сформувані та розвинути такі компетентності студентів:

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.

2. Загальні компетентності:

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової

активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо Вас цікавлять проблеми безпеки людини у різних сферах її діяльності, розроблення та впровадження сучасних інженерних рішень в галузі захисту людини від впливу небезпечних та шкідливих факторів, якщо Ви бажаєте відповідати сучасним європейським вимогам, які висуваються до фахівців, отримати у майбутньому цікаву та високооплачувальну роботу в Україні та за кордоном, тоді Вам потрібен саме цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння фізики, математики, безпеки життєдіяльності та основ охорони праці, базове знання основ екології, а також обізнаність в питаннях аналізу технічних рішень.

Теми курсу присвячені з соціальної сторони на: охорону життя та здоров'я працівника; збереження працездатності та трудового довголіття; гуманізацію праці, а також з економічної сторони на: скорочення втрат робочого часу та економії фонду соціального страхування, оскільки за належної охорони праці трапляється менше виробничих травм, професійних захворювань тощо; зростання продуктивності праці працівників, а разом з цим і зростання виробництва та розвиток економіки країни.

Команда викладачів будуть готові надати будь-яку допомогу з найбільш складних аспектів курсу за електронною поштою або особисто – у робочий час.

Огляд курсу

Курс вивчається на протязі одного семестру і дає студентам глибоке розуміння у формуванні системи теоретичних та прикладних

знань з соціально-економічних питань поліпшення умов праці, підвищення її безпеки, зниження виробничого травматизму і захворюваності, й забезпечує надійну основу для швидкої адаптації на першому робочому місці при працевлаштуванні на виробництві в Україні або в країнах близького та далекого зарубіжжя.

Курс складається з однієї лекції та одного практичного заняття на тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та під час виконання розрахункових завдань.

Практичні заняття курсу також передбачають розробку інженерних рішень щодо захисту людини від дії небезпечних та шкідливих факторів на виробництві, використовуючи діючу в Україні нормативну базу. Виконання завдань супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету у розділі «Дистанційне навчання» (<http://do.kart.edu.ua/course/index.php?categoryid=76>) поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступного практичного заняття. Під час обговорення ми запропонуємо вам критично поміркувати та проаналізувати відомі технічні рішення щодо соціально-економічних основ охорони праці, які використовуються в Україні. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, Вашу думку з наведених нижче питань!

Ось деякі з них:

1. Якість трудового життя як результат і показник стану соціально-трудова відносин;
2. Колективний договір та його місце у системі соціально-трудова відносин;
3. Механізми державного регулювання ринку Праці;
4. Сутність соціально-трудова відносин. Загальна характеристика їх системи;

5. Методики визначення показників щодо забезпечення заходів профілактики та попередження виробничого травматизму та професійних захворювань;
6. Роль охорони праці у збереженні трудових ресурсів.
7. Система заходів громадського і державного регулювання соціально-трудових відносин.

Теми курсу

Список тем лекцій та практичних занять наведений нижче.

Пильнуйте за змінами у розкладі: <http://rasp.kart.edu.ua/>

Тема лекцій	Тема практичних занять
Лекція№1 Захист працівника та його права на безпечну працю – ключова функція охорони праці	ПЗ 1 Розрахунок щомісячної страхової виплати
Тема лекцій	Тема практичних занять
Лекція№2 Соціальні категорії сучасного суспільства, їхній зв'язок з працею та безпекою праці	ПЗ 2 Розрахунок витрат на відшкодування шкоди
Лекція№3 Ефективність суспільного виробництва. Роль охорони праці у зростанні продуктивності праці	ПЗ 3 Розрахунок втрат підприємства у зв'язку з нещасним випадком на виробництві
Лекція№4 Роль охорони праці у збереженні трудових ресурсів	ПЗ 4 Розрахунок втрат підприємства у зв'язку з професійним захворюванням на виробництві
Лекція№5 Міжнародна організація праці (МОП)	ПЗ 5 Розрахунок кількості працівників відділу ОП
Лекція№6 Економічне значення та економічні проблеми охорони праці	ПЗ 6 Розрахунок ефективності проведених заходів щодо поліпшення умов праці

Лекція№7 Економічні методи управління охороною праці	ПЗ 7 Розрахунок річної економії заробітної плати за рахунок збільшення продуктивності праці в результаті проведення заходів щодо поліпшення умов праці
Лекція№8 Оцінка затрат на охорону праці. Фінансування охорони праці	ПЗ 8 Проведення оцінки соціальної ефективності від запроваджених або планованих заходів щодо поліпшення умов і охорони праці
Лекція№9 Стимулювання охорони праці та заохочення працівників до створення безпечних і здорових умов праці	ПЗ 9 Розрахунок матеріальні наслідки травматизму
Лекція№10 Загальна оцінка соціальної та соціальноекономічної ефективності охорони праці	ПЗ 10 Розрахунок необхідної площі приміщення відділу ОП залежно від кількості працюючих
Модульний контроль	
Залік	

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Дисципліни, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну: «Психологія праці та безпеки», «Управління екологічною безпекою», «Охорона праці в галузі та цивільна безпека».

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Індивідуальні завдання.

Змістом дисципліни «Соціально-економічні основи охорони праці» не передбачено виконання індивідуальних завдань.

Для самопідготовки та закріплення матеріалу дисципліни пропонуються теми самостійної роботи.

№ з/п	Теми для самостійної роботи
1	Правові засади та механізм соціального партнерства. Колективні договори й угоди – основа соціального партнерства
2	Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин
3	Економічне значення та економічні проблеми охорони праці
4	Оцінка затрат на охорону праці
5	Організація робочих місць
6	Трудовий процес і його раціоналізація
7	Соціально-психологічний клімат у трудових колективах
8	Режими праці і відпочинку. Класифікація витрат робочого часу
9	Соціально-трудова процеси на підприємствах
10	Стимулювання охорони праці та заохочення працівників до створення безпечних і здорових умов праці

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання безпечного існування людини в різних сферах діяльності. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власної залученості. **Максимальна сума становить 30 балів.**

Принцип формування оцінки за модуль показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними видами навчального навантаження

Максимальна кількість балів за модуль

Поточний контроль	Модульний контроль (Тести)	Сума балів за модуль
До 60	До 40	До 100
Поточний контроль складається:		
Відвідування занять (лекцій та практичних) Активність на заняттях (лекціях, практичних).		10 до 20
Виконання завдань до практичних занять		20
Фронтальне опитування за поточною темою		20
Підсумок		до 60

Залік:

Студент отримує залік за результатами 1-го та 2-го модульного контролю шляхом накопичення балів. Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає бал за залік. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача.

Модульний контроль – комп'ютерне тестування наприкінці модуля, яке містить завдання по всьому вивченому за модуль матеріалу.

Максимальна сума становить 40 балів.

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватися **додаткові бали** за участь студента у науковій роботі, підготовці публікацій, робіт на конкурси, участь в олімпіадах тощо.

Кількість додаткових балів визначається на розсуд викладача, але у сумі не більш 60 балів за поточний контроль разом з переліченими складовими модульної оцінки. Обґрунтованість нарахування студенту додаткових балів розглядається на засіданні кафедри та оформлюється відповідним протоколом.

Отримана таким чином сума балів поточного контролю доводиться до відома студентів перед проведенням модульного контролю. Відповідна оцінка поточного контролю проставляється у заліковоекзаменаційну відомість.

Організація виставлення залікової оцінки та умови її покращення наведені у Положенні про контроль та оцінювання якості знань студентів

(<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentuvnz/polojennya-12-2015.pdf>)

Команда викладачів:

Козодой Наталія Володимирівна (<http://kart.edu.ua/staff/kozodoj-natalija-volodimirivna>) – старший викладач кафедри охорони праці та навколишнього середовища УкрДУЗТ. Отримала ступінь магістра зі спеціальності «Цивільна безпека». Коло наукових інтересів - охорона праці в галузі, управління професійним ризиком, безпека праці

Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент набуває такі здатності:

- володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

-аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

Кодекс академічної доброчесності

Кодекс академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту установлює загальні етичні принципи та правила поведінки, якими мають керуватися студенти, аспіранти, викладачі, адміністрація та співробітники університету (далі – учасники освітнього процесу) під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності, визначає політику і процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності в університеті.

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentuvnz/dr-doc/kodex.pdf>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально.

Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультиватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями,

уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланнями:
<https://do.kart.edu.ua/course/index.php?categoryid=342>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Закон України «Про охорону праці» зі змінами 5.04.2015 р.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. №1232 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві»
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» зі змінами 8.07.2010 р.
4. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» зі змінами 9.04.14р.
5. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. [Текст] // Харків: Форт. – 2017. – 108 с.
6. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого а. характеру. [Текст] // Харків: Форт. – 2016. – 34 с.

7. Законодавство України про працю, Збірник нормативно-правових актів [Текст].- Х.: ТОВ «Одісей», 2003. – 696 с
8. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992р.
 - а. №442 (зі змінами 5.10.2016 р.)
9. Чабан В.Й., Засанська С.В. Соціально-економічні основи охорони праці: Навчальний посібник (Електронний ресурс) – Рівне: НУВГП, 2012.- 224 с.
10. Мнухіна Н.О. Соціально-економічні основи охорони праці (Електронний ресурс) навч.-метод. посібник для студ. ЗДІА напряму 6.170202 «Охорона праці»/Н.О.Мнухіна; ЗДІА,2016. – 100 с.

Допоміжна

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник для ВНЗ. – К.: Каравела, 2004. – 408с.
2. Гогіташвілі Г.Г., Лапін В.М. Основи охорони праці: Навч. посібник. 2-е видання. – Львів: Новий світ-2000, 2005. – 232 с.
4. Ворожбіян, М. І. Актуальні питання охорони праці на залізничному транспорті [Текст] / М.І. Ворожбіян, Д.С. Козодой, О.А. Абакумов, Б.К. Гармаш. – Харків.: УкрДАЗТ, 2010. — 208 с.
5. Методика визначення соціально-економічної ефективності заходів щодо полегшення умов і охорони праці / С.П.Ткачук, Г.Г. Лисенко, К.Н. Ткачук, І.А. Лучко, А.О. Водяник. – К: Основа, 1999. – 80 с.